

LIOESSENS, DE HERVORMDE KERK

Bouwgeschiedenis

Dit eenvoudige kerkje is gebouwd rond het begin van de 13de eeuw. Het bestond voornamelijk uit tufsteen en had romaanse vormen. Gezien de vlakke, ononderbroken westgevel heeft het vermoedelijk een ingebouwde toren gehad. In 1480 is de kerk naar het zuiden verbreed en naar het oosten verlengd. Het koor kreeg een vijfzijdige afsluiting. De nieuwe zuidwand werd in gotische stijl gebouwd, met spitsboogvensters en een gotische omlijsting van de ingang. Mogelijk is inwendig toen ook een gotisch gewelf aangebracht. Na een vermelding uit 1577 over reparaties blijft het stil tot 1827, wanneer een vers op de orgelkraak vermeldt dat een grootscheepse opknabbeurt voltooid is. Wel moet in die tussentijd, aan het eind van de 18de eeuw, het kleine houten daktorentje tot stand zijn gekomen. In 1909 is de kerk aan de oostzijde weer ingekort, de koorsluiting werd driezijdig. In 1924 is de westgevel bemetseld. In de jaren 1990-1996 is een consoliderende restauratie uitgevoerd.

Exterieur

Aan de noordzijde zijn achtereenvolgens te zien: twee gedichte vensters, lisenen tussen twee zware steunberen, aan weerszijden van de driekantige steunbeer verticale sporen van een vermoedelijke uitbouw. Verder nog een spitsboogvenster, restanten van een zaagtandfries als enig overblijfsel van de romaanse periode, een gedicht klein venster en sporen van een vierde steunbeer. Aan het driezijdige koor zijn geen bijzonderheden te zien. De zuidzijde is volledig gotisch. Aan de zuidwest-hoek is nog een steunbeer aanwezig, sporen van de overige drie zijn zichtbaar. Het dak en de torenspits zijn met leien gedekt, het dak is volledig vernieuwd bij de jongste restauratie. Op de vergulde haan het wapen van Lioessens.

Interieur

Het inwendige deel van de westzijde bestaat nog steeds uit de middeleeuwse tufsteen. In het torentje bevindt zich een luidklok met een opschrift waaruit blijkt dat de klok in 1498 gegoten is door Johan, in de tijd dat Kepe Kerckheer was en Syewert vicaris. Onder de tekst afbeeldingen van twee heiligen: Petrus met boek en sleutel, Catharine met staf en wiel.

Bij de restauratie zijn onder de vloer een bijzonder groot aantal grafzerken gevonden. Er blijkt zelfs in drie lagen begraven te zijn. De oudste steen is uit 1553. Een deel van de zerken is nu blijvend zichtbaar. De noordwand vertoont versnijdingen. Hiervoor zijn twee verklaringen mogelijk: de kerk heeft tijdelijk, en dan van 1480 tot 1827, een gotisch gewelf gehad, of men heeft reeds bij de bouw rekening gehouden met een gewelf dat er echter nooit gekomen is.

Tijdens de restauratie die in 1827 voltooid is, heeft de kerk een volledig nieuw meubilair gekregen. Alles, de banken voor de gemeenteleden, de herenbanken, het doophek en de kansel, is van één ontwerper. Niet spectaculair, maar evenwichtig en smaakvol. Bij de recente restauratie zijn alle details weer bijgewerkt in de oorspronkelijke kleuren, de balusters aan het doophek zijn weer zwart, de knoppen op het klankbord van de eenvoudige kansel zijn weer verguld, alle kleuren zijn opgefrist. Het wapen van het geslacht Botma, afkomstig van een eerdere bank, is hersteld evenals de steen in de muur van de familie Hofman. De kanselbijbel is uit 1643. Naast de kansel de twee ponkjes. In 1951 is een klein pijporgel aangekocht ter vervanging van een harmonium.

Dit orgel is momenteel onbespeelbaar. In 1996 is een pijploos kerkorgel aangekocht.

De kerk is multifunctioneel, tijdens de restauratie zijn koffie- en toiletvoorzieningen aangebracht.

G. Yedema
1998

Literatuur:

-Drs. Herma M. van den Berg. De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst. Noordelijk Oostergo;
De Dongeradelen. 's-Gravenhage 1983